

Neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby

O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon. Pod tento výkon jiného subjektivního práva stanoveného zákonem je nutno podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů svého klienta.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 2342/2006, ze dne 12.10.2006)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. I. K., zastoupeného advokátem, proti žalované JUDr. D. T., advokátce, o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 24 C 47/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. ledna 2006, č.j. 1 Co 236/2005-163, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. ledna 2006, č.j. 1 Co 236/2005-163, se zrušuje, a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 29. dubna 2005, č.j. 24 C 47/2004-128, výrokem I. uložil žalované povinnost zaslat žalobci, a dále Radě města B. a Ing. M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, vlastnoručně podepsaný doporučený dopis ve znění: „Já, J. (správně D.) T., se omlouvám Ing. I. K. za uvedení nepravdivých tvrzení o jeho korupčním jednání při naší osobní schůzce dne 26.2.2004 v jeho kanceláři ředitele Nemocnice B., které jsem prezentovala ve svém dopise ze dne 10.3.2004 adresovaného Radě města B. a ve svém dopise ze dne 19.3.2004 adresovaného Ing. M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.“ Výrokem II. uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 150.000,- Kč na náhradu nemajetkové újmy, a ve zbytku, co do další částky 150.000,- Kč, návrh zamítl. Výrokem III. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně předmětnou věc posoudil podle ustanovení § 11 a § 13 občanského zákoníku (dále jen „o.z.“). Vzal za prokázané, že podle smlouvy uzavřené mezi městem B. a F. n. m. byl k 1.2.2004 privatizován areál Nemocnice B., který přešel do vlastnictví města. Žalobce byl ředitelem této nemocnice. K uvedenému dni skončil nájem nebytových prostor, do té doby pronajatých klientům žalované. Žalobce vedl jednání o uzavření nových nájemních smluv s žalovanou jako zástupkyní dosavadních nájemců. V dopise ze dne 10.3.2004, adresovaném Radě města B., žalovaná mimo jiné uvedla, že žalobce při tomto jednání žádal po ní, resp. po jejích klientech, úplatek v řádu několika desítek tisíc Kč. V dopise ze dne 19.3.2004, který adresovala Ing. M. K., poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále jen „PS PČR“), pak popsala, že při předmětném jednání žalobce řekl, že předloženou smlouvu o budoucí nájemní smlouvě podepíše jen tehdy, když obdrží určitou finanční částku, kterou požaduje zaplatit jako podmínku pro takový postup.

Soud prvního stupně vzal za prokázané tvrzení žalobce, že při předmětném jednání pouze žalovanou informoval o skutečnosti, že ještě před podpisem nových nájemních smluv je potřeba narovnat deficit z minulých let, a to buď formou jednorázového dorovnání anebo navýšenou částkou na nájem. Tvrzení žalované, že žalobce po ní, resp. po jejích klientech, žádal úplatek, posoudil jako nepravdivé. Dovedl tak, že toto nepravdivé tvrzení má značně difamující charakter, kterým žalovaná zasáhla do osobnostních práv žalobce v jeho dílčí složce práva na čest a lidskou důstojnost. K námitkám žalované, že slova v požadovaném omluvném dopisu „korupční jednání“ neodpovídají obsahu korespondence, na kterou žalobce odkazuje, soud uvedl, že tento obrat lze posuzovat jako synonymické vyjádření obratu úplatek, který žalovaná skutečně v obou dopisech použila.

K odvolání žalované Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 31. ledna 2006, č.j. 1 Co 236/2005-163, změnil rozsudek krajského soudu v napadené části tak, že zamítl návrh, aby žalované byla uložena povinnost zaslat žalobci, Radě města B. a Ing. M. K., poslanci PS PČR vlastnoručně podepsaný doporučený dopis s již zmíněným textem omluvy a zaplatit žalobci částku 150.000,- Kč. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení a o náhradě nákladů

odvolacího řízení.

Odvolací soud vyšel při svém rozhodování ze skutečnosti, že k tvrzeným zásahům do osobnostních práv žalobce předmětnými dopisy došlo při jednání žalované jako zástupkyně klientů, tedy při činnosti, ke které ji její klienti použili. Z provedeného dokazování vyplynulo, že klienti žalovanou zplnomocnili k tomu, aby za ně jednala s Nemocnicí B. ohledně výše nájmu za nebytové prostory, které v nemocnici používali pro výkon své praxe s cílem, aby toto nájemné nebylo zvýšeno. Toto zplnomocnění zahrnovalo i sepsání uvedených dopisů, což vylučuje vybočení žalované z rámce této činnosti. S odkazem na ustanovení § 420 odst. 2 o.z. odvolací soud uzavřel, že žalovaná není v této věci pasivně legitimována. Odvolací soud dále připomněl, že o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde ani tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon. Pod tento výkon jiného subjektivního práva stanoveného zákonem je nutno podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů svého klienta.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci byl doručen zástupci žalobce dne 11. dubna 2006, přičemž právní moci nabyl téhož dne.

Proti rozsudku odvolacího soudu žalobce podal dne 9. června 2006 včasné dovolání. Přípustnost dovolání je dána podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“). Dovolací důvod spatřuje v nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí (dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.). Současně se domnívá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.)

Dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávnou aplikaci ustanovení § 420 odst. 2 o.z., které by podle něj mělo dopadat spíše na vztahy zaměstnanec – zaměstnavatel, což není případ vztahu právní zástupce – klient. Použití analogie je v tomto případě nepřipustným extenzivním výkladem daného ustanovení občanského zákoníku. Pokud odvolací soud hovoří o výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, pak se dovolatel domnívá, že advokát při výkonu své činnosti nemůže být oprávněn obdobným způsobem porušovat právní normy a zasahovat do subjektivních práv fyzických osob bez toho, aniž by mu za takové jednání hrozila jakákoliv sankce. Navíc byla žalovaná svými klienty zmocněna pouze k jednání o uzavření nájemní smlouvy na nebytové prostory, nikoli k vyhotovení dopisů obsahujících nepravdivé údaje.

Z výše uvedených důvodů žalobce navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

K uvedenému dovolání nebylo podáno případné vyjádření.

Dovolací soud uvážil, že dovolání žalobce bylo podáno oprávněnou osobou, řádně zastoupenou advokátem podle ustanovení § 241 odst. 1 o.s.ř., stalo se tak ve lhůtě vymezené ustanovením § 240 odst. 1 o.s.ř. Je charakterizováno obsahovými i formálními znaky požadovanými ustanovením § 241a odst. 1 o.s.ř. Dovolání je v této věci přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. Dovolací soud pak uvedený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci přezkoumal v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 až 3 o.s.ř. a dospěl k závěru, že toto dovolání je důvodné.

Z ustanovení § 242 o.s.ř. vyplývá, že právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Dovolací soud je přitom vázán nejen tímto rozsahem, ale i uplatněným dovolacím důvodem. Současně je však v případech, je-li dovolání přípustné, povinen přihlídnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tyto vady však z obsahu spisu seznány nebyly, ač dovolatel ve svém dovolání výslovně uplatnil též dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., tj. vytýká, že řízení bylo postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud tak především nesdílí jeho názor o nepřezkoumatelnosti tohoto rozhodnutí. Přesto však nelze pokládat uvedené rozhodnutí za správné, neboť je zřejmé, že spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Jestliže dovolání vychází z dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., pak toto ustanovení dopadá na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, t.j. je poznamenáno nesprávným právním posouzením. Jde o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, kdy soud buď použije jiný právní předpis, než který měl správně použít nebo jestliže sice aplikuje správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyloží. Nesprávné právní posouzení věci může být způsobitelným dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu.

Soudy obou stupňů podanou žalobu posuzovaly podle ustanovení § 13 odst. o.z., podle něhož má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněného zásahu do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů, a aby bylo dáno přiměřené zadostiučinění (odst. 1 tohoto ustanovení), přičemž nejevilo-li by se postačujícím toto zadostiučinění zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích (odst. 2 zmíněného ustanovení).

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 o.z. musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě. Tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi takovým zásahem a dotčením osobnostní sféry fyzické osoby. Nenaplnění kteréhokoliv z těchto předpokladů vylučuje možnost nástupu sankcí podle ustanovení § 13 o.z.

Neoprávněným zásahem je zásah do osobnosti fyzické osoby, který je v rozporu s objektivním právem, t.j. s právním řádem. Některé zásahy, byť zdánlivě se jeví jako odporující objektivnímu právu, přesto nelze posuzovat jako neoprávněné. Podstatou je existence okolností vylučujících neoprávněnost zásahu. Okolnosti, které mají tyto právní následky, a jež vycházejí z hodnocení závažnosti, významu a funkce vzájemně si kolidujících porovnávaných zájmů dotčené fyzické osoby na jedné straně a zvláštních veřejných zájmů na straně druhé, jsou buď obsaženy přímo v právních normách anebo z nich vyplývají.

O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde mimo jiné tehdy, kdy je zásah dovolen (resp. jeho možnost předpokládána) zákonem, pokud tak nejsou překročeny zákonem stanovené meze. Jde o situace, kdy nad individuálními zájmy jednotlivých fyzických osob, do jejichž osobnosti je zasahováno, převládá závažnější, významnější a funkčně vyšší zvláštní veřejný zájem (obdobně srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. prosince 2004, č.j. 30 Cdo 1526/2004-68). Takový zásah do osobnostních práv ovšem zůstává povoleným za předpokladu, že se stal přiměřeným způsobem a zároveň není-li v rozporu s takovými oprávněnými zájmy fyzické osoby, na kterých je třeba s ohledem na zajištění elementární úcty k důstojnosti její osobnosti za všech okolností bezpodmínečně trvat. Tato licence ovšem není dána tam, kde se jedná o jednání při posuzovaném zásahu proti osobnostním právům fyzické osoby dopustí excesu.

Advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny. Pokyny klienta však není vázán, jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským řádem, o čemž je advokát povinen klienta přiměřeně poučit. Při výkonu advokacie je advokát povinen jednat čestně a svědomitě, přičemž je povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné (§ 16 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších změn a doplňků).

O neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby tedy nejde tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon. Pod tento výkon jiného subjektivního práva stanoveného zákonem je nutno podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení práv a oprávněných zájmů svého klienta. Zde je třeba připomenout, že advokát je mimo jiné povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. V tomto případě je současně určující, zda se advokát při takovém jednání nedopustil případného excesu.

Odvolací soud však z této úvahy (byť ji v závěru svého rozhodnutí též zmínil) důsledně nevycházel, a své rozhodnutí zbudoval v prvé řadě na úvaze, že jestliže k tvrzeným zásahům do osobnostních práv žalobce došlo při jednání žalované jako zástupkyně klientů, tedy při činnosti, ke které ji její klienti použili, resp. zplnomocnili, pak s přihlédnutím k ustanovení § 420 odst. 2 o.z. žalovaná není v této věci pasivně legitimována. Ač se takto odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně) pokusil vážit otázku pasivní legitimace žalované, nelze tyto jeho úvahy považovat za plně odpovídající příslušné právní úpravě, když na daný případ není možno uplatnit analogické užití ustanovení § 420 odst. 2 o.z. Pro tuto analogii totiž není důvodu s ohledem na skutečnost, že jednání advokáta za klienta je nutno posuzovat jako výkon zákonem uložené povinnosti resp. práva takto za klienta jednat. Podkladem je právní úprava, kterou podává zákon o advokacii (resp. ve své podstatě např. i čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Významné je proto v konkrétním případě zjištění, zda advokát skutečně jednal jako zástupce určité osoby, případně, zda se v takovém případě svým jednáním eventuálně nedopustil excesu z výkonu této povinnosti, resp. oprávnění.

Odvolací soud sice současně vyslovil i přesvědčení, že o neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby nejde tam, kde k němu došlo při výkonu jiného subjektivního práva stanoveného zákonem, popř. kdy jiný subjekt plnil právní povinnost, kterou mu uložil zákon, přičemž do této kategorie je třeba podřadit i výkon činnosti advokáta při hájení

práv a oprávněných zájmů klienta. Tato jinak přílehlavá úvaha však není právně konzistentní s jím uvažovaným posouzením věci podle analogie ustanovení § 420 odst. 2 o.z.

S ohledem na popsané skutečnosti proto již z tohoto důvodu nelze dovoláním napadený rozsudek Vrchního soudu v Olomouci pokládat za správný (§ 243b odst. 2 o.s.ř.). Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) proto toto rozhodnutí, zrušil a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o.s.ř.). K projednání věci nebylo nařízeno jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)